2. Розпочато реалізацію Меморандуму щодо співробітництва на підтримку інтегрованої інфраструктури ринків капіталу в Україні. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/rozpochato-realizatsiyu-memorandumu-stosovno-spivrobitnitstva-na-pidtrimku-integrovanoyi-infrastrukturi-rinkiv-kapitalu-v-ukrayini (дата звернення: 04.10.2025).

3. Further Regulatory Approximation with EU Legislation and International Standards in Financial Markets (Ukraine). URL: https://www.dai.com/our-work/projects/ukraine-further-regulatory-approximation-with-eu-legislation-and-international-standards-in-financial-markets (дата звернення: 04.10.2025).

Шимко Соломія Іванівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
науковий керівник:
Тесля Софія Миколаївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту;
Львівський національний університет імені Івана Франка

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна негативно впливає на стабільність функціонування фінансової системи держави, створюючи значні ризики для її розвитку. Банківська система є важливим елементом фінансової системи, відіграючи суттєву роль у забезпеченні економічної стійкості країни. Вона акумулює та перерозподіляє фінансові ресурси; дозволяє проводити фінансування найважливіших завдань та функцій держави; забезпечує надійну та належну роботу платіжної системи, що дозволяє населенню оплачувати товари, отримувати зарплати, пенсії та соціальні виплати, без чого неможливе нормальне функціонування економіки. Ефективна робота та надійність банківської системи є ключовою умовою стабільності, розвитку та відновлення економіки України.

Згідно із ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги [0]. Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону та інших законів України [0]. Отже, банківська система – це законодавчо визначена, чітко структурована та субординована сукупність фінансових

посередників, які здійснюють банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонально взаємопов'язані у самостійну економічну структуру.

Банківський сектор України функціонує в умовах значних викликів, зумовлених повномасштабною війною, яка розпочалася у 2022 році. Повномасштабна війна призвела до окупації українських територій, руйнування інфраструктури, збоїв у ланцюгах постачання, масової міграції населення, глибокої економічної та фінансової кризи і в подальшому матиме довготривалі негативні наслідки для фінансового сектору. Аналізуючи діяльність банківської системи слід зазначити, що вона доволі успішно протистояла викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та багаторічній спільній роботі над реформою банківського сектору [0].

Банки зазнали значних втрат від повномасштабного вторгнення росії в Україну. Збитки банків від знищення нерухомості сягнули 750 млн грн вже на кінець 2022 року. За очікуваннями НБУ, втрати банків унаслідок війни можуть зрости до 20% довоєнного працюючого портфеля. Банки використовуватимуть капітал, аби покрити ці збитки. Запас капіталу перед початком повномасштабного вторгнення значно перевищував мінімально необхідні рівні, тож банки мали високий запас міцності.

Незважаючи на втрати, банки безперебійно надають послуги, підтримують роботу мережі, зберігають операційну ефективність, прибутковість та нарощують капітал. Зберігається довіра до банків, про що свідчить зростання загальної суми вкладів фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб підприємців) у банках України. Припливи коштів клієнтів, передусім у гривні, до банків значні та стабільні, тож банки не потребують фінансування з інших джерел. Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі України становить 30,3% на 01 січня 2025 року. Проведена оцінка стійкості, яка включала AQR та оцінку показників діяльності 20 найбільших банків, за базовим сценарієм із визначенням необхідних рівнів нормативів достатності капіталу засвідчила, що більшість банків в Україні мали достатній капітал, а банківська система в цілому – високий запас міцності [0].

Кількість діючих банків з початком воєнних дій почала скорочуватися, також зменшилася мережа філій банків, що веде до поглиблення проблем доступності банківського обслуговування, зниження конкурентності, звільнення банківських працівників. Цей процес очищає банківську систему від неплатоспроможних та ненадійних банків, а отже підвищує стійкість банківської системи.

Таблиця 1

Динаміка кількості діючих банків

Назва показника	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	01.09.2025
К-сть діючих банків	71	67	63	61	60
З них: з іноземним капіталом	33	29	27	26	26

Продовження таблиці 1

У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	22	19	19	19

Джерело: складено за [0].

У воєнний період Національний банк України відіграв ключову роль у забезпеченні стабільного функціонування банківської системи, реалізувавши низку оперативних антикризових заходів. Зокрема, 24 лютого 2022 року Правління НБУ ухвалило Постанову № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», якою визначено основні правила діяльності банків, зокрема вимогу забезпечувати безперебійну роботу відділень за умови відсутності загрози життю та здоров'ю населення [4]. У червні 2022 року НБУ підвищив облікову ставку до 25 % з метою підтримання курсової стабільності та стримування інфляції, а станом на вересень 2025 року знизив її до 15,5 %, що стало можливим завдяки уповільненню інфляції та зміцненню курсової стійкості. Важливим кроком також стала фіксація валютного курсу на рівні 29,25 грн/дол. (з липня – 36,6 грн/дол.), що дозволило уникнути паніки на валютному ринку та забезпечити передбачуваність для суб'єктів господарювання. Крім того, запроваджена програма довгострокового рефінансування банків із терміном до п'яти років надала необхідну ресурсну підтримку фінансовим установам в умовах скорочення депозитної бази.

Суттєву підтримку економіці України під час війни надають міжнародні організації (Світовий банк, МВФ) та країни-партнери, які взяли зобов'язання щодо виділення значних обсягів фінансування для зміцнення обороноздатності та розв'язання поточних гуманітарних питань [0].

Таким чином, незважаючи на значні трансформації, які зумовлювалися нестабільною ситуацією в країні, пандемічними тенденціями в державі та у світі, а також активними воєнними діями на значній території України, банківському сектору вдалося зберегти стабільні позиції на ринку. Ситуація щодо воєнного стану може мати довготривалий ефект, тому банківському сектору потрібно розуміти, яким чином діяти на перспективу, враховуючи очевидні та приховані ризики такої ситуації [0].

Отже, повномасштабна війна стала найбільшим випробуванням для банківської системи, поставивши перед нею низку критичних проблем. Але попри все, банківський сектор України продемонстрував здатність швидко адаптуватися до екстремальних умов, зберіг довіру населення та ліквідність, що свідчить про ефективність проведених реформ і дієву політику НБУ.

Банківський система має можливість використати війну як каталізатор для перетворень та змін і відіграти важливу роль у відбудові економіки та майбутньому зростанні України. *У післявоєнний період ключовими напрямами розвитку банківської системи мають стати:*

– поглиблення цифровізації банківських процесів, щоб забезпечити доступ клієнтам до фінансових послуг навіть в умовах фізичних обмежень;

– нарощування капіталу;
– модернізація інфраструктури та посилення кібербезпеки;
– відновлення кредитування у масштабах довоєнного періоду, щоб підтримати та втримати своїх клієнтів;
– забезпечення ефективного нагляду та регулювання банківського сектору;
– відновлення довіри клієнтів через підвищення прозорості та підзвітності банківської діяльності;
– продовження співпраці з МВФ та Світовим банком, а також активне залучення міжнародних інвестицій.

За допомогою ефективної та комплексної реалізації цих рекомендацій, банківський сектор може відіграти ключову роль у формуванні сильної та процвітаючої України в післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text
2. Грудзевич У. Я., Сідельник О. П., Нагорнюк О. П. Проблеми та напрями розвитку банківської системи України в умовах воєнного стану. *Фінансовий простір.* 2023. URL: http://fp.lnu.edu.ua/index.php/fp/article/view/945/1220
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=4
4. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова НБУ від 24.02.2022 № 18 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text
5. Котік Б.С., Смолінська С.Д. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану. *Молодий вчений*. №10 (122). 2023. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5995/5864
6. Наглядова статистика НБУ. Основні показники банківської системи України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1